

УДК 37.022

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5\(11\)-451-461](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11)-451-461)

Дзевицька Лариса Сергіївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціально - гуманітарних та загальноправових дисциплін, Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету Внутрішніх Справ, вул. Тільги Степана, 21, м. Кривий Ріг, 50065, тел.: (067)135-46-98, <https://orcid.org/0000-0002-9093-7635>

Лобода Ольга Володимирівна старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (096)409-01-62, <https://orcid.org/0000-0003-0327-4771>

Чаплінська Наталія Олегівна викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (098)381-13-85, <https://orcid.org/0000-0001-6478-8560>.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація: Стаття досліджує питання мотивації до навчання у системі вищої освіти. Метою статті є формування рекомендацій щодо підвищення мотивації навчання у закладах вищої освіти. Предметом вивчення статті є процес навчання у закладах вищої освіти. Об'єктом статті є самі студенти і їхня мотивація, яка впливає на їхнє ставлення та залученість до навчання. Стаття досліджує фактори, які можуть впливати на рівень мотивації студентів, а також шукає способи підвищення мотивації для досягнення кращих навчальних результатів. Стаття висвітлює важливість зацікавленості студентів у навчальному предметі, оскільки відсутність зацікавленості може призвести до зниження їхньої мотивації. Також акцентується на важливості встановлення чітких особистих та навчальних цілей, оскільки це може служити джерелом мотивації для досягнення результатів. У статті також зазначається, що позитивне підкріплення та визнання з боку оточуючих є важливими факторами, що стимулюють студентів до навчання. Дослідження також звертає увагу на вплив стресу на мотивацію студентів. Вона показує, що надмірний стрес та перевантаження можуть

пригнічувати мотивацію студентів та негативно впливати на їхній навчальний процес. Досліджуючи питання мотивації, автори звертаються до прикладу підвищення мотивації здобувачів вищої освіти через вивчення іноземних мов. Стаття висвітлює роль вивчення іноземних мов у розширенні світогляду студентів, сприянні розвитку їхніх когнітивних навичок та збільшенні можливостей комунікації. Вона також обговорює значення встановлення чітких особистих і навчальних цілей для стимулювання мотивації студентів у навчанні іноземних мов. Стаття досліджує важливість позитивного підкріплення та визнання в контексті вивчення іноземних мов. Автори наголошують, що недостатня підтримка та визнання можуть пригнічувати мотивацію студентів і підірвати їхній інтерес до навчання мови. Стаття також висвітлює вплив вивчення іноземних мов на емоційний стан студентів. Вона розглядає відчуття досягнень, підвищення самооцінки та інтелектуальну стимуляцію як фактори, які сприяють позитивному емоційному стану та мотивації студентів до навчання.

Ключові слова: ЗВО, здобувачі вищої освіти, підготовка педагога.

Dzevytska Larysa Serhiivna Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Humanities and Legal Disciplines, Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the Donetsk State University of Internal Affairs, Stepan's Tiles St., 21, Kryvyi Rih, 50065, tel.: (067)135-46-98, <https://orcid.org/0000-0002-9093-7635>

Loboda Olga Volodymyrivna Senior Lecture, Foreign Language and Methodology Department, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudriavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (096)409-01-62, <https://orcid.org/0000-0003-0327-4771>.

Chaplinska Nataliia Olehivna Lecturer at the Foreign Languages and Methodology Department, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudriavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (098)381-13-85, <https://orcid.org/0000-0001-6478-8560>.

INCREASING THE LEVEL OF MOTIVATION TO STUDY IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The article examines the impact of learning foreign languages on students' motivation to study in the higher education system.

The purpose of the article is to formulate recommendations and to increase the motivation of learning in institutions of higher education. The subject of the article is foreign languages. The object of the article is the students themselves and their motivation, which affects their attitude and involvement in learning. The article examines the factors that can affect the level of motivation of students, and also looks for ways to increase motivation to achieve better academic results. The article highlights the importance of students' interest in the subject, as a lack of interest can lead to a decrease in their motivation. It also emphasizes the importance of setting clear personal and academic goals, as this can serve as a source of motivation to achieve results. The article also notes that positive reinforcement and recognition from others are important factors that motivate students to learn. The study also draws attention to the impact of stress on student motivation. It shows that excessive stress and overload can suppress students' motivation and negatively affect their learning process. The authors analyze various aspects of foreign language learning and their impact on students from different perspectives. The article highlights the role of learning foreign languages in expanding students' outlook, promoting the development of their cognitive skills, and increasing communication capabilities. She also discusses the importance of setting clear personal and academic goals to stimulate student motivation in foreign language learning. The article examines the importance of positive reinforcement and recognition in the context of foreign language learning. The authors emphasize that insufficient support and recognition can depress students' motivation and undermine their interest in language learning. The article also highlights the impact of learning foreign languages on the emotional state of students. She considers a sense of achievement, increased self-esteem, and intellectual stimulation as factors that contribute to students' positive emotional state and motivation to learn.

Keywords: higher education, students of higher education, teacher training.

Постановка проблеми. Проблема підвищення мотивації до навчання серед студентів є актуальною в багатьох освітніх установах. Низький рівень мотивації може негативно впливати на навчальний процес, знижуючи якість засвоєння матеріалу та результативність студентів. Декілька чинників можуть спричиняти проблеми з мотивацією до навчання. Деякі студенти можуть відчувати відсутність зацікавленості до предмета або навчальної програми. Це може бути пов'язано зі сферою інтересів, стилістикою викладання або способами представлення матеріалу. Якщо здобувач / здобувачка вищої освіти не бачить корисності або релевантності навчального матеріалу для своєї майбутньої кар'єри або особистого розвитку, мотивація може знизитися.

Брак чітко сформульованих особистих та навчальних цілей може спричинити низький рівень мотивації. Студентам потрібно мати ясне уявлення про те, чого вони хочуть досягти в навчанні, щоб зосередитися на досягненні результатів і відчувати мотивацію. Позитивне підкріплення та визнання з боку викладачів та оточуючих можуть стимулювати студентів до навчання. Якщо студенти не отримують достатньої підтримки, похвали або визнання за свої зусилля, це може пригнічувати їхню мотивацію. Надмірний обсяг навчальних завдань, випробувань або проєктів може викликати стрес та виснаження серед студентів, що впливає на їхню мотивацію до навчання. Надмірне навчальне навантаження та постійний стрес можуть призводити до втоми та зниження інтересу до навчання. Отже, доцільно проаналізувати проблеми формування мотивації студентів та надати ефективні пропозиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність теми визначає увагу авторів до даної тематики, зокрема роботи Лещенко Т. О. [1], Осередчук О. А. [2], Грищенко С.В. [3], Ясинська Т. [4], Москалюк М., Москалюк Н. [5], Микитюк С. О., Микитюк С. С. [6], Кушева Ж. І. [7], Коршун Т. С. [8] та інші.

Мета статті. Метою статті є формування рекомендацій щодо підвищення мотивації навчання у закладах вищої освіти.

Відповідно до мети статті у дослідженні поставлено та вирішено наступні завдання:

- проаналізувати проблеми формування мотивації осіб, що навчаються,
- визначити головні чинники, які можуть впливати на рівень мотивації студентів,
- проведення аналізу недостатньої зацікавленості, невизначених цілей, відсутності визнання та стресу як факторів, що можуть знижувати мотивацію студентів.
- описання інноваційних практичних підходів, які можуть бути застосовані для підвищення мотивації студентів.

Виклад основного матеріалу. Освітні інновації спрямовані на розробку та впровадження нових ідей, підходів, методів та технологій, які допомагають осучаснювати навчальний процес відповідно до потреб сьогодення. Інформаційні технології відіграють важливу роль у сучасному навчанні і є однією з ключових складових інноваційного підходу до викладання вищих навчальних закладів, зокрема, при вивченні іноземних мов.

За визначенням авторів, мотивація - це система стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. Однак, одна і та ж діяльність може мати різні мотиви. Завдання педагога полягає в тому, щоб виховувати правильну мотивацію [1-2].

Нині дуже важливо з'ясувати зацікавленість студентів у процесі вивчення іноземних мов. Традиційний підхід до навчання ускладнює здатність студентів засвоювати іноземну мову, обмежує їх розуміння структури та функцій мови, і робить їх пасивними споживачами знань.

Для подальшого аналізу пропонується визначити основні чинники, які можуть впливати на мотивацію студентів – рис.1.

Аналіз чинників мотивації студентів дозволив визначити напрями для проведення подальшого дослідження.

Відсутність зацікавленості студентів у навчальному предметі або програмі може мати значний негативний вплив на їхню мотивацію та навчальний процес загалом. Коли студент не відчуває цікавості до теми, йому може бути складно зосередитись, виявляти активну участь та здійснювати ефективну навчальну діяльність.

Існує кілька факторів, які можуть спричиняти відсутність зацікавленості студентів у навчальному предметі. Перш за все, це може бути пов'язано з несумісністю між предметом і сферою інтересів студента. Якщо студент не вбачає зв'язку між предметом і своїми особистими інтересами, йому може бути складно відчути мотивацію до його вивчення. Наприклад, якщо студент має природну схильність до мистецтва, але змушений вивчати математику, його зацікавленість і мотивація можуть бути низькими.

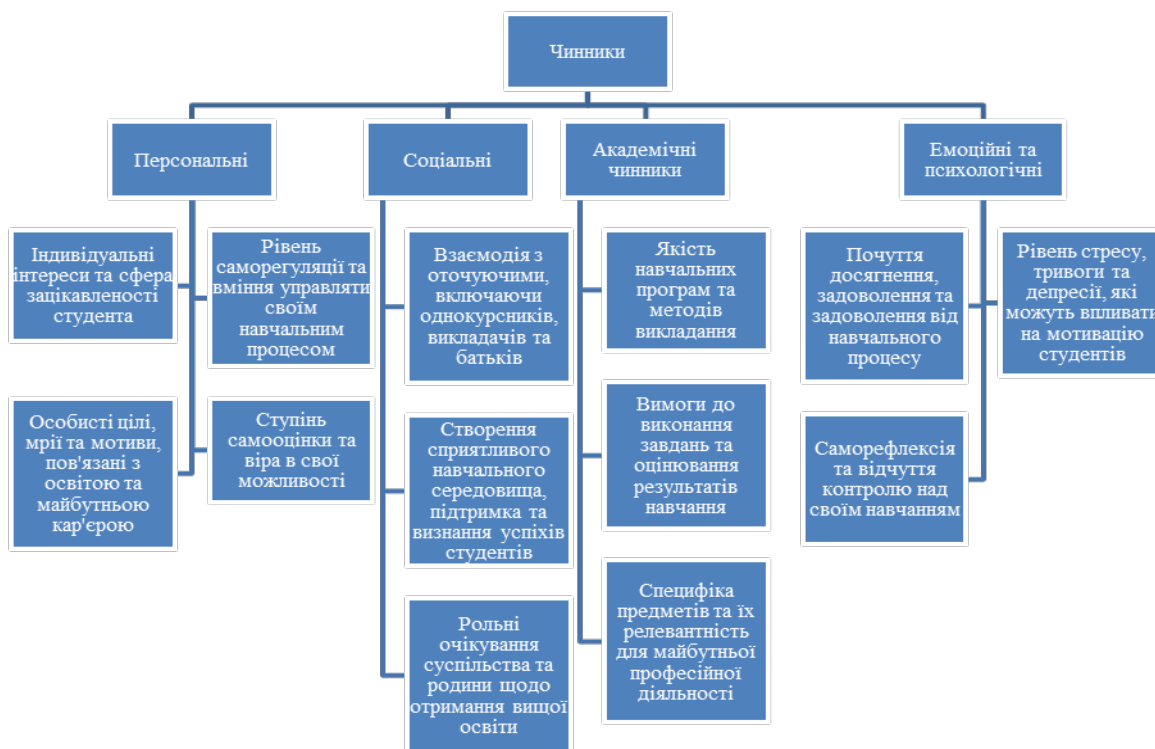

Рис. 1. Чинники впливу на мотивацію студентів
Джерело: Сформовано авторами [3-5]

Крім того, стиль викладання та способи представлення матеріалу також можуть впливати на зацікавленість студентів. Якщо викладач не використовує різноманітних інтерактивних методів, практичних завдань або заохочує студентів до самостійного дослідження, це може призвести до занудливого та малоцікавого навчання. Студенти можуть відчувати відстань між собою та предметом, який вивчають, та не бачити його значення у своєму житті або майбутній кар'єрі [6].

Брак чітко сформульованих особистих та навчальних цілей може мати негативний вплив на рівень мотивації студентів. Коли студентам не вдалося визначити чіткі, конкретні цілі, вони можуть відчувати втрату напрямку і мотивації у своїй навчальній діяльності.

Наявність чітких особистих і навчальних цілей допомагає студентам краще орієнтуватись у своїй навчальній діяльності. Коли у студента є чітка мета, він може визначити, що саме він хоче досягти, і направляти свої зусилля та енергію на досягнення цієї мети. Це стимулює студентів бути активними, зосередженими та мотивованими під час навчання.

Незрозумілі або загальні цілі можуть створювати відчуття безплідності та незадоволення у студентів. Наприклад, якщо студент сформулював ціль "покращити свої навички", але не уточнив, як саме він планує це зробити, його мотивація може бути низькою, оскільки він не має конкретної мети, до якої може прагнути [7].

Позитивне підкріплення та визнання грають суттєву роль у стимулюванні мотивації студентів до навчання. Коли студенти отримують достатню підтримку, похвалу та визнання за свої зусилля, це сприяє підвищенню їхньої мотивації та позитивному ставленню до навчання.

Позитивне підкріплення може включати різноманітні форми похвали, заохочення, нагороди або визнання з боку викладачів, співробітників закладу вищої освіти. Наприклад, це може бути зауваження викладача про вдало виконане завдання, визнання досягнень студента на публічних заходах або надання можливості публічно поділитися своїми успіхами та знаннями [8].

Важливо, щоб позитивне підкріплення було засноване на реальних досягненнях та зусиллях студента. Це допомагає створити почуття визнання та цінності у студентів, що мотивує їх досягати ще більших успіхів.

Недостатнє позитивне підкріплення або відсутність визнання можуть пригнічувати мотивацію студентів. Якщо студент не отримує достатньої підтримки або його зусилля не були виявлені та оцінені, він

може відчувати себе незрозумілим або недооціненим. Це може призвести до втрати інтересу до навчання, втрати мотивації та зменшення бажання досягти успіху.

Аналіз чинників та важливих елементів формування мотивації студентів дозволив розробити пропозиції щодо шляхів підвищення мотивації, зокрема, шляхом використання іноземних мов як форми мотивації.

Вивчення іноземних мов може позитивно впливати на зацікавленість студента у навчанні загалом. Ось декілька способів, які пояснюють, як вивчення іноземної мови може підвищити зацікавленість студента ЗВО у навчанні:

- Розширення світогляду: Вивчення іноземних мов відкриває студентам нові культури, традиції та перспективи. Це дозволяє їм бачити світ з іншої перспективи та розширює їхні горизонти. Вони стають більш відкритими до нових ідей, досліджень та культурних взаємодій, що стимулює їхнє загальне зацікавлення у навчанні.

- Розвиток когнітивних навичок: Вивчення іноземних мов сприяє розвитку когнітивних навичок, таких як критичне мислення, проблемне вирішення, творчість та аналітичні здібності. Ці навички є необхідними для успішного навчання і допомагають студентам активно залучатися до процесу навчання.

- Збільшення можливостей комунікації: Вивчення іноземних мов дозволяє студентам здобути новий спосіб комунікації та спілкування з людьми з інших країн. Це відкриває нові можливості для студентів у взаєминах з міжнародною спільнотою, партнерстві, обмінах та подальшій кар'єрі. Цей аспект може надихнути студента на навчання, збільшити його мотивацію та допомогти йому бачити важливість мови у світовому контексті.

Вивчення іноземних мов може значно впливати на постановку цілей студентами ЗВО. Наведемо низку способів, які пояснюють, як вивчення іноземної мови може сприяти формулюванню та досягненню цілей студентами:

- Розширення кар'єрних можливостей: Володіння іноземною мовою часто є цінним активом на ринку праці. Коли студенти розуміють, що вивчення іноземної мови може підвищити їх шанси на отримання роботи в міжнародних компаніях або в інших країнах, вони можуть ставити собі цілі, пов'язані з розвитком своїх мовних навичок. Такі цілі можуть включати досягнення певного рівня мовної компетенції або отримання міжнародних сертифікатів.

- Сприяння академічному прогресу: Вивчення іноземних мов може допомогти студентам у покращенні їхнього академічного

прогресу. Вони можуть встановлювати цілі щодо покращення оцінок з мовного предмета або виконання проєкт, пов'язаних з іноземною мовою. Такі цілі можуть мотивувати студентів до регулярної практики, самостійного вивчення та залучення до додаткових мовних ресурсів.

- Збільшення самодисципліни та організаційних навичок: Вивчення іноземної мови вимагає від студентів систематичного підходу та планування. Щоб досягти прогресу, студентам потрібно встановлювати короткострокові та довгострокові цілі, розподіляти свій час на регулярне вивчення та тренування, встановлювати пріоритети та керувати своїми ресурсами.

Вивчення іноземних мов може значно впливати на емоційний стан студента та підвищувати його мотивацію до навчання, зокрема:

- Відчуття досягнень: Коли студенти успішно вивчають іноземну мову та спостерігають свій прогрес, вони відчують почуття досягнень та задоволення. Це позитивно впливає на їхні емоційний стан і стимулює їх до подальших зусиль. Відчуття задоволення від прогресу у вивченні мови може переноситись і на інші предмети або аспекти життя студента.

- Збільшення самооцінки: Вивчення іноземних мов може допомогти студентам розвивати свою самооцінку. Коли вони починають розуміти та спілкуватись на іноземній мові, це дає їм впевненість у своїх здібностях та відчуття власної цінності. Підвищена самооцінка сприяє позитивному емоційному стану та стимулює бажання навчатися та досягати нових успіхів.

- Збільшення інтелектуальної стимуляції: Вивчення іноземних мов вимагає активного мозкового зусилля, концентрації та розумової праці. Це може сприяти стимуляції мозку та виробленню позитивних емоцій, пов'язаних зі зростанням когнітивних навичок. Цей стимулювальний ефект може переноситись і на інші аспекти навчання та життя студента.

Висновки. Отже, провівши аналіз у результаті дослідження було визначено, що для підвищення мотивації до навчання серед студентів, доцільно вжити низку заходів. Викладачі можуть використовувати різноманітні методи та підходи, щоб зробити навчальний матеріал цікавим та захопливим для студентів. Використання прикладів з реального життя, інтерактивних завдань, використання технологій та візуалізації можуть допомогти залучити увагу студентів і збільшити їхню зацікавленість. Важливо, щоб студенти мали чіткі особисті та навчальні цілі. Допомогти студентам визначити їхні цілі й плани на майбутнє може сприяти зосередженості на досягненні результатів і збільшенню мотивації. Викладачі та консультанти можуть надати

підтримку та направлення студентам у цьому процесі. Доцільно, щоб студенти отримували позитивне підкріплення та визнання за свої зусилля. Викладачі можуть висловлювати слова похвали, надавати конструктивний фідбек та підтримку студентам у їхньому навчанні. Створення сприятливого і підтримувального середовища може допомогти підвищити мотивацію студентів. Ефективне управління навантаженням: Важливо балансувати навчальне навантаження, щоб уникнути перевантаження студентів. Розподілити завантаження рівномірно протягом семестру, надавати студентам достатньо часу на виконання завдань і проєктів. Також, можна сприяти зменшенню стресу шляхом надання можливостей для відпочинку, саморегуляції та здорового способу життя. Усунення проблем з мотивацією до навчання вимагає спільних зусиль викладачів, учнів та освітніх установ. Забезпечення цікавого навчального середовища, встановлення мети та надання підтримки можуть допомогти студентам зберегти й підвищити свою мотивацію до навчання. Інноваційні підходи, такі як використання інформаційних технологій, можуть також сприяти активізації навчального процесу і зацікавленості студентів. Розуміння причин та праця над покращенням мотивації студентів є важливим елементом розвитку якісної освіти. Створення стимулювального середовища, підтримка та визнання з боку викладачів та оточення, а також ефективне управління навантаженням можуть сприяти зростанню мотивації студентів до навчання, поліпшенню їхніх навчальних результатів та особистого розвитку.

Література:

1. Лещенко Т. О. Дослідження мотивації до навчально-професійної діяльності студентів медичного університету / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко // Інноваційна педагогіка. – Вип. 56, т. 1. – 2023. – С. 74–78. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/20368>
2. Осередчук О. А. Формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (203), - 2022 - 107-114. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-203-107-114>
3. Грищенко С.В. Самовдосконалення особистості: монографія. Під науковою редакцією: Курлянд З. Н., Бужиної І. В. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка. – 2019 - 188 с.
4. Ясинська Т. Особливості мотивації студентів до вивчення іноземних мов / Т. Ясинська // Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: міжнародний журнал. – Вип. 5. – Одеса; Харбін : Харбінський інженерний університет, 2022. – С. 123-125. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/15256>

5. Микола Москалюк, Наталія Москалюк. Підвищення мотивації студентів в умовах дистанційного навчання під час військових дій. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету, (60), 2022 - С. 118-127. вилучено із <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/663>

6. Микитюк С. О., Микитюк С. С. Мотивація навчальної діяльності як ресурс освітнього процесу. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 2021 р., № 76, Т. 2. С. 121–126. URL: <https://cutt.ly/IKdA7TH>

7. Кушева Ж. І.(2018) Психолого-акмеологічні особливості мотивації навчання студентів ЗВО. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу» (16 березня 2018 року). С. 286–291. URL: <https://cutt.ly/fKdA9Bj>

8. Коршун Т. С. Можливості індивідуалізації навчання на онлайн платформах. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. Вип. № 2 (16). 2018. С. 301–306. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/37.pdf>

References:

1. Leshchenko T. O. Doslidzhennia motyvatsii do navchalno-profesiinnoi diialnosti studentiv medychnoho universytetu [Study of motivation for educational and professional activities of medical university students] / T. O. Leshchenko, O. M. Shevchenko // Innovatsiina pedahohika. – Innovative pedagogy – 2023. – Vyp. 56, t. 1. – S. 74–78. URL: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/20368> [in Ukrainian]

2. Oseredchuk O. A. (2022). Formuvannia pozytyvnoi motyvatsii studentiv do samomonitorynhu navchalnykh dosiahnen z metoiu samovdoskonalennia [Formation of positive motivation of students for self-monitoring of educational achievements for the purpose of self-improvement]. Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky - Proceedings. Series: Pedagogical sciences - (203), 107-114. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-203-107-114> [in Ukrainian]

3. Hryshchenko S.V. (2019) Samovdoskonalennia osobystosti [Self-improvement of the personality] : monohrafiia. Pid naukovoju redaktsiieiu: Kurliand Z. N., Buzhynoi I. V. Chernihiv: NUChK imeni T.H. Shevchenka - Chernihiv: NUChK named after T.G. Shevchenko. 188 s. [in Ukrainian]

4. Yasynska T. Osoblyvosti motyvatsii studentiv do vyvchennia inozemnykh mov [Peculiarities of students' motivation to learn foreign languages] / T. Yasynska // Aktualni problemy filolohii i profesiinnoi pidhotovky fakhivtsiv u polikulturnomu prostori: mizhnarodnyi zhurnal - Actual problems of philology and professional training of specialists in a multicultural space: an international journal – Vyp. 5. – Odesa; Kharbin : Kharbinskyi inzhenernyi universytet, 2022. – S. 123-125. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/15256> [in Ukrainian]

5. Mykola Moskaliuk, Nataliia Moskaliuk. (2022). Pidvyshchennia motyvatsii studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia pid chas viiskovykh dii [Increasing the motivation of students in the conditions of distance learning during military operations]. Naukovyi visnyk Izmail'skoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu - Scientific Bulletin of the Izmil State Humanitarian University - (60), S. 118-127. vylucheno iz <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/663> [in Ukrainian]

6. Mykytiuk S. O., Mykytiuk C. C. Motyvatsiia navchalnoi diialnosti yak resurs osvitnoho protsesu [Motivation of educational activity as a resource of the educational process]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh - Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools - 2021 r., № 76, T. 2. S. 121–126. URL: <https://cutt.ly/IKdA7TH> [in Ukrainian]

7. Kusheva Zh. I.(2018) Psykholoho-akmeolohichni osoblyvosti motyvatsii navchannia studentiv ZVO [Psychological and acmeological features of the motivation of students of higher education institutions]. Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Upravlinnia zakladamy osvity na zasadakh akmeolohichnoho pidkhodu» - Collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference "Management of educational institutions based on the acmeological approach" - (16 bereznia 2018 roku). S. 286–291. URL: <https://cutt.ly/fKdA9Bj> [in Ukrainian]

8. Korshun T. S. Mozhlyvosti indyvidualizatsii navchannia na onlain platformakh [Possibilities of individualization of training on online platforms]. Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedahohika i psykholohiia. Pedahohichni nauky - Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences. Vyp. № 2 (16). 2018. S. 301–306. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/37.pdf> [in Ukrainian]